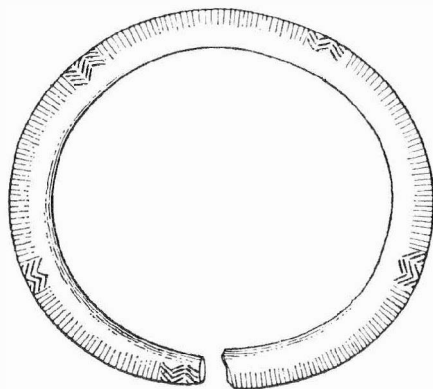

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

BRNO 1974

R. 1973 bylo kladeno nové potrubí pro vodovod města Slavkova, který je napájen z pramenu pod konůveckým hradem Kepkovem a veden údolím podél potoka ke Křižanovicím. Při této příležitosti jsme zachytili ve výkopu v hloubce cca 150 cm pod úrovní dnešního terénu zřetelné uhlíkové vrstvy s mazanici a kamenné destrukce z plochých pískovců spolu s úlomky stěpů. Plošný odkryv nebylo možno provádět, avšak na základě nálezkové situace nelze pochybovat o tom, že jde o relikt z zaniklých Bohušek. Zmíněný průkop pro vodovod narušil především pece v jednotlivých domových půdorysech.

Podle zachycených kamenných destrukcí možno soudit, že vesnice se rozkládala v délce asi 500 metrů, a to od Mušenice na jih až k hrázi tzv. Suchého rybníka, kde stopy po destrukcích končí.

Na sever odtud za hájenkou Mušenicí, na pravém břehu potoka u lesa se podařilo odkrýt dehtařskou pec na výrobu kolomazi, analogickou kolomazným pecím, které jsme prozkoumali v letech 1961–1963 v lesích na okraji Dražanské vysočiny.

Projevila se po prudkém dešti v břehu u cesty plochými kameny, jimiž bylo vydlážděno její dno, se silnou vrstvou zaschlého dehtu. Byla porušena jen po jedné straně svého oválného půdorysu o osách 200 × 150 cm. Pod úrovní cesty se uchovala podstatná část pecní stěny z hliněných klenáků se zatvrdlou kolomazí. Na jižní straně pece v pokračování delší osy byl otvor pro topení. Proti němu byl odtokový kanálek pro vytavený dehet, řešený tak, že uprostřed pecního dna, které se svažovalo ke svému středu, byla zasazena hliněná trubice, podbíhající značným sklonem dno pece a ústící ven na severní straně, kde byla překryta plochými kameny. Tam se k otvoru trubice přistavovala nádoba pro sběr vytékajícího dehtu.

Zachráněné součásti této kolomazné pece jsou uloženy v Historickém museu města Slavkova, stejně jako pozůstatky kolomazných pecí z Dražanské vysočiny.

Feststellungsgrabung der mittelalterlichen Dorfwüstung Bohušky, Gemeinde Rašovice (Bez. Vyškov). Beim Umbau der Wasserleitung für die Stadt Slavkov (Austerlitz), die unter der Konůvecer Burg Kepkov angebracht ist, stellte man in einem Graben, ca. 150 cm unter dem Niveau, Steindestruktionen mit Scherben, Holzkohlestücken und Lehmewurf fest, welche Überreste eines Baues der mittelalterlichen Dorfwüstung Bohušky sind, belegt durch schriftliche Quellen vom Jahre 1358 und später gemeinsam mit Konůvky angeführt. Gleichzeitig wurde ein Teerofen untersucht.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU ZANIKLÉ VESNICE KONŮVKY, OBEC HERŠPICE

(o k r. V y š k o v)

DAGMAR ŠAUROVÁ, Historické museum města Slavkova

Výzkum zaniklé středověké vesnice Konůvky na Slavkovsku pokračoval v první etapě z jara 1973 odkryvem tří domových půdorysů na pravém, východním břehu potoka. Hlavním záměrem bylo zjištění tvaru a orientace domků v této části vesnice, kde jsou půdorysy zčásti rozrušeny recentní hlinitou, značně rozježděnou cestou a výzkum je tím do určité míry znesnadněn.

Přesto bylo možno přesně vymežit rozsah každého stavení. Půdorysy se totiž v zásadě neliší od domků na protějším, západním břehu. Jsou také zahrnuty do úhlu tvaru „L“, mají jednu místnost s pecí, dvě studené a na jihovýchodní straně slunné, závětrné zápraží s dvorkem. Jediný rozdíl je v čelní straně domků, která ve východní části vesnice byla odvrácena od potoka a hleděla k hlavní cestě, zatím co v západní části hleděla táž strana domků směrem k potoku.

Ve druhé, letní etapě výzkumu jsme přikročili k odkryvu pohřebiště, které se nachází na svahu na jižním konci vesnice, nad panským dvorcem (tvrzí). Již roku 1970 jsme tam zjistili v předběžné sondě trojhrob, ve kterém byla pochována starší žena se dvěma malými dětmi.

Hřbitovní svah nese stopy terasovitě úpravy, o které nelze prozatím říci, zda je původní nebo zda vznikla až později překopáváním hřbitova při zalesňovacích pracích.

K výzkumu roku 1973 jsme zvolili nepříliš zarostlou spodní terasu ve výměře přibližně 25 × 10 metrů a na ní jsme odkryli plochu 15 × 10 m, rozdělenou na 6 sektorů po 5 × 5 m. Ve všech sektorech jsme nacházeli již ve vrchní vrstvě lesního humusu rozptýlené lidské kosti. Z toho důvodu plně důvěřujeme častému vyprávění starších lidí z okolí o tom, že svého času byly odtamtud odváženy kosti do cukrovaru ve Slavkově pro zpracování na spodium a když to bylo zakázáno — po zjištění, že jde o kosti lidské — že byly zbylé, již vykopané kosti převezeny na hřbitov v Rašovicích.

Vrstva humusu s rozptýlenými kostmi byla přibližně 20centimetrová. V sektoru II a v části sektoru III se pod ní nacházela kamenná destrukce z plochých, značně rozrušených pískovců, promíšená úlomky malty. Předběžný rozbor malého vzorku, provedený laskavostí L. Lososa v labo-

ratoři Středočeského památkového střediska, ukázal, že jde o velice pevnou, silně vápennou maltu, míchanou s pískem v poměru asi 1 : 1. Písek je nápadně jemný a vypadá, že byl prosíván. Technologicky se blíží náš vzorek interiérové omítky nebo renesančnímu štuky a po srovnání s dosud známými archivovanými vzorky připomíná omítku ze spišského hradu.

Po rozebrání destrukce se projevila základová linie stavby, nepochybně sakrální, na pohřebišti plně oprávněné. Na okraji destrukce v místech předpokládaného vchodu do svatyně, byl nalezen mísovitý fragment kamenné, tesané nádoby typu křtitelnice, zcela shodný se dvěma k sobě jdoucími velkými zlomky, které jsme našli již před lety ve zdivu rozbořené hájenky Zlatý jelen, o které důvodně soudíme, že byla vystavěna s použitím stavebního materiálu ze zaniklých Konůvek. Nálezem fragmentu ze hřbitova je tento předpoklad potvrzen.

Ve zbývajících částech sektoru III, západně od destrukce byly zjištěny tři dětské hroby. Další, děti i dospělých byly odkryty na severní straně destrukce v sektoru V. Antropologický rozbor provedl M. Stloukal. Hroby jsou různého zahlobnutí, v poloze na zádech, s rukama podél těla, bez mlodardů, vždy v orientaci Z—V, někdy s malou odchylkou na JZ—SV, zřejmě ve vztahu k ročnímu období, kdy došlo k pohřbu.

Hrobové jámy v místním pískovcovém terénu nevynikají, u některých hrobů jsou však náznaky kamenného obložení. V zásepech se našly černé slídivané střepy, není však zatím dokladu o jejich rituálním použití např. kladením mrtvým na víčka. Na některých místech ležely skelety neúplné nebo shluky kostí z různých jedinců, což je možno — vzhledem k delšímu trvání hřbitova — vysvětlit jako rozrušení starých hrobů při kladení pohřbu mladšího.

Prekvapením byl odkryt sektorů I a IV, které leží za sebou, a tím spolu souvisely. Obsahovaly horizont s chaoticky uloženými kosternými pozůstatky bezpočetných jedinců, u nichž bylo zcela nemožné určit polohu a orientaci. Protože nálezová situace, zjištěná dosavadním systematickým výzkumem celé lokality, prokazuje zánik Konůvek vojenským vpádem roku 1468, nabízí se předpoklad, že jde o hromadný hrob zabitých obětí tohoto přepadení, rozrušený pozdějšími, již vzpomenutými zásahy.

Výzkum bude roku 1974 pokračovat, protože jde o vzácnou příležitost k poznání přesně datovaného středověkého hřbitova u systematicky prozkoumané lokality.

Grabung der mittelalterlichen Dorfwüstung Konůvky, Gemeinde Heršpice (Bez. Vyškov). Die Grabung setzte durch die Abdeckung von drei Grundrissen am östlichen Ufer des Baches fort. Die Grundrisse sind von gleicher L-Form, wie die Häuser am gegenüberliegenden Ufer. Ferner hat man den Friedhof mit der Destruktion eines Sakralbaues untersucht. In der Destruktion stellte man feinen Mörtel fest und fand Fragmente eines steinernen Taufbeckens. Ausser ritual bestatteten Skeletten wurde ein sekundär beschädigtes Massengrab von Kriegsoffizieren bei dem Überfall des Dorfes im Jahre 1468 festgestellt, von dem die Fundsituation der gesamten Lokalität zeugt. Das anthropologische Gutachten bringt M. Stloukal.

ANTROPOLOGICKÝ MATERIÁL Z VÝZKUMU V KONŮVKÁCH, OBEC HERŠPICE (okr. Vyškov)

MILAN STLOUKAL, Národní museum, Praha
(Tab. 100)

Výzkumem dr. D. Šaurové bylo v roce 1973 odkryto v Konůvkách celkem 14 hrobů; kromě toho byla ovšem asi polovina zkoumané plochy kryta v polovině vzdálenosti mezi povrchem a nejvýše položenými hroby zhruba dvaceticentimetrovou vrstvou, v níž byly bez ladu a skladu naházeny zlomky lidských kostí. Obsah této vrstvy byl také podroben antropologickému rozboru, abychom aspoň mohli odhadnout počet osob, které byly v Konůvkách pochovány.

Základní charakteristika jednotlivých pohřbů:

Hrob č. 1 obsahoval poměrně dobře zachovanou kostru muže, který zemřel ve věku mezi 30 a 40 lety; lebka i postkranialní skelet jsou měřitelné. Lebka má klenuté čelo se slabě vytvořenými tubera frontalia, nadočnicové oblouky jsou středně vyklenuté a horní okraje očních mírně zaobleny. Foramina parietalia jsou vytvořena na obou temenních kostech, protuberantia occipitalis externa je 3. stupně, profil týlu je klenutý, bradavkové výběžky velké. Na obou lícních kostech jsou vytvořena slabá tubercula marginalia. Dolní čelist je středně robustní s rovnou bradou, obrys brady tvoří oblouk, úhly jsou slabě evertovány. V čelistech je silně obroušený chrup, tři zuby jsou intravitálně ztraceny a alveoly zhojeny (horní pravostranná jednička a dolní pětka a šestka vlevo), horní pravostranný druhý premolár je rotován o 90°. Švy jsou na obou deskách lebečních kostí otevřené, fissura sphenoccipitalis je srostlá.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1973

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor: Akademik Josef Poulik

Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový

Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, L. Trávníčková, M. Bálek

Na titulním listě: bronzový náramek lužické kultury z Býkovic

Tiskem: TISK, národní podnik, Brno, provozovna 54, Gottwaldova 21

Evidenční číslo: ÚVTE1-73332

Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné